

در اولین جلسه کمیته باغبانی انجمن پسته ایران در سال ۱۴۰۱ بررسی شد

برآورد خسارت سرمای بهاره

دبیرخانه انجمن پسته ایران

اولین جلسه کمیته باغبانی انجمن پسته ایران در سال ۱۴۰۱ با موضوع «بررسی میزان خسارت سرمای بهاره» با حضور تعدادی از باغداران مناطق مختلف پسته‌کاری ایران و کارشناسان هواشناسی روز یکشنبه ۲۱ فروردین ماه برگزار شد. برحسب اطلاعات موجود، پدیده سرمازدگی در روزهای پایانی سال ۱۴۰۰ (۲۷ و ۲۸ اسفند) و همچنین در روزهای آغازین سال ۱۴۰۱ (۷ تا ۹ فروردین) به وقوع پیوسته است.

طبق گفته کارشناسان هواشناسی، سرمازدگی حادث شده در ابتدای سال از هر دو نوع جبهه‌ای و تشعشعی بوده‌است که توده هوای سرد جبهه‌ای بیشترین خسارت را به باغات پسته زده‌است و تنها مناطق شرقی و شمال شرقی کشور از آن مصون مانده‌اند.

باغداران حاضر در جلسه گزارشاتی از وقوع یا عدم وقوع پدیده سرمازدگی در منطقه فعالیت خود و همچنین میزان خسارت احتمالی این پدیده بر محصول پسته ارائه کردند.

فضل الله جاودانی، کارشناس هواشناسی مستقل:
• در واقع، گرمایش جهانی تغییرات اقلیمی را ایجاد کرده‌است. به‌نظر بنده، تنها ضربه‌ای که کشاورزان از بابت سرما می‌خورند از سمت لایه استراتوسفر و به‌دلیل گرمایش جهانی است. سرمازدگی ابتدای این هفته، محصول ورتکس قطبی بود که تا عرض جغرافیایی ۲۹ درجه آمد و رفت. گرمایش جهانی موجب شده که جریان هوای سرد از روی قطب به عرض‌های جنوبی، یعنی منطقه ایران، مهاجرت کند.
• دو نوع سرمازدگی در محصولات کشاورزی داریم؛ سرمازدگی تشعشعی و سرمازدگی انتقالی؛ سرمای نیمه فصل بهار از نوع انتقالی بود. ممکن است این اتفاقات سال آینده نیز اتفاق بیفتد و صددرصد حتی تشدید شود. بنابراین، هم تنش گرمایی داریم و هم سرمایی. امسال تنش گرمایی را در تاریخ ۴ اردیبهشت از منطقه سبزوار تا جنوب کرمان خواهیم داشت.

باقر زنگنه، باغدار خراسان رضوی:
در منطقه خواف خراسان رضوی اکثر پوندهای پسته به جای زایشی رویشی شده و تبدیل به برگ شده‌اند. فکر کنم بالغ بر ۸۰ تا ۸۵ درصد محصول در برخی از مناطق آسیب دیده‌اند و مناطقی مثل نیاز آباد، بهدادین، علی آباد و حسین آباد کاریون بی‌بهره نبوده‌اند.

حسین حکم آبادی، مروج ارشد پسته:
• طبق اطلاعاتی که من دارم در خراسان رضوی مشکلی به لحاظ سرمازدگی وجود نداشته‌است. بخش‌هایی از بیرجند تا دمای منفی ۶ هم گزارش شد و ۱۰۰ درصد سرمازدگی داشتیم. در منطقه سرایان تا حدود ۳۰ درصد خسارت داریم؛ اما استارت‌ها خوب است و ان‌شاالله خراسان ایران را نجات می‌دهد.
• درختان در مهدی آباد مهریز نیز دچار سرمازدگی شده اند. میزان خسارت در مهدی آباد بهادران بالای ۸۰ درصد است.
• در تهران، ورامین و ساوه سال آور است. در اصفهان فقط بخشی از منطقه زواره خسارت خورده‌است. در استان قم نیز مشکلی نداشتیم. در دامغان نیز سال آور است.

سیدقاسم کابلی فرشچی، باغدار خراسان رضوی:
به‌نظر نمی‌آید در خراسان رضوی و تربت جام مشکل سرمازدگی داشته‌باشیم. با شرایط اقلیمی که در آنجا داریم درگیر سرمازدگی نیستیم.

علیمردان خزایی، باغدار خراسان رضوی:
در بخش رشتخوار و جنگل سرمازدگی نداشتیم. ما در این منطقه از گرما بیشتر می‌ترسیم و کمک به استارت‌زدن درخت را زودتر انجام می دهیم.

مجید هاشمی، باغدار خراسان رضوی:
به جرأت می‌توان گفت در منطقه فیض‌آباد هیچ‌گونه سرمازدگی نداشتیم. دما نهایتاً تا دمای مثبت ۲,۲ درجه سانتی‌گراد پایین آمد و امسال درختان به واسطه رطوبت نسبی محیط استارت خوبی زدند. در برخی باغات تا ۲۵ درصد خسارت عدم گرده افشانی وجودداشته‌است. در این منطقه گرما بیشتر از سرما خسارت‌زا است.

امیراعتصام ادیب، باغدار خراسان رضوی:
برای منطقه خوشاب در محدوده سبزوار تا نیشابور گزارشی در مورد سرمازدگی نداشتیم. در منطقه خراسان رضوی، خسارت‌های ۲۰ درصدی به‌صورت لکه‌ای در برخی باغات منطقه تربت جام مشاهده شده‌است. به‌تازگی در هفته گذشته محلول‌پاشی فروت ست را انجام دادیم و درختان در تاریخ امروز در مرحله گل افشانی هستند و تنها نگران گرما در زمان گرده افشانی و گل‌انگیزی هستیم. در ضمن، امسال سال آور است.

عبدالکریم امین‌زاده، باغدار خراسان رضوی و جنوبی:
وضعیت خراسان بسیار عالی است و سرمازدگی تنها در منطقه قائن و جنوب خواف وجودداشته و مقداری بار محصول کمتر است اما نسبت به سال ۱۳۹۹ می‌گویند که بیش از ۵۰ درصد سال ۹۹ محصول دارند. بردسکن، نیشابور، سبزوار و تربت جام محصول بسیار خوبی دارند. با اطلاعاتی که از دوستان گرفتم، امسال محصول خراسان بیشتر از سال‌های قبل خواهدبود و به نظر من بیش از ۷۰ هزار تن محصول در سال ۱۴۰۱ داریم. وضعیت بسیار عالی است.

علی اکبر فلاحتی، باغدار خراسان رضوی:
خسارت سرمازدگی در خراسان نداشته‌ایم، اما متأسفانه امسال از آن سال‌هایی است که قرار است پشت چرخ‌ها پر و جلوی چرخ‌ها خالی باشد! ما پوکی شدید داریم. در فیض آباد استارت خوبی نداشتیم.

محمدعلی انجم شعاع، رئیس کمیته باغبانی انجمن پسته ایران:
• مناطقی از قائن خسارت دارند؛ بین کاشمر و فیض آباد باغاتی خسارت خوردند. ولی درکل به‌نظرمی‌رسد آنقدر محصول هست که این خسارت‌ها قابل چشم‌پوشی باشند.
• شهرستان کرمان حداقل ۶۰ تا ۷۰ درصد خسارت خورده‌است و بسته به مدیریت و تغذیه باغات میزان خسارت سرما متفاوت است. درکاظم آباد میزان خسارت کم بوده و در رحیم آباد خسارت بیشتر بوده‌است.

سیدجلال نعمت الله زاده ماهانی، باغدار فارس:
به‌نظرمن، این سرمازدگی تشعشعی

نبوده و جبهه‌ای بوده‌است؛ در ۸ فروردین دمای منفی ۱٫۳ درجه سانتی‌گراد داشتیم؛ در ۹ فروردین دمای منفی را تجربه کردیم. در سروستان باغاتی که روغن‌پاشی کرده بودند و درخت زود آمده بود تا ۱۰۰ درصد دچار خسارت شده‌اند. وضعیت باغاتی که روغن‌پاشی نشده بودند، بهتر است. در مجموع، ۳۰ درصد محصول استان فارس را سرما زده‌است. در سروستان ۳۰ تا ۴۰ درصد کله قوچی و احمدآقایی را سرما زده‌است و نیریز حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد. در سروستان درختان جوان هستند و آور و ناآور محسوس نیست. محصول امسال از پارسال کمتر است.

حنیف قاسمعلی‌زاده، باغدار یزد:
سرمازدگی در هرات و مروست ۸۰ درصد محصول را از بین برده‌است.

مراد مرتاض، باغدار یزد:
در مرتاضیه و ابرکوه ارقام زودرسی مثل کله قوچی و احمد آقایی خسارت دیدند. جاهایی که ارقام زودگل بودند، خسارت دیدند و امسال برای این منطقه سال ناآور است.

مسعودحقیقت، کارشناس هواشناسی:
• در منطقه جنوب یزد و بخش‌هایی از استان کرمان خسارت سرما داشتیم. همه ساله باید منتظر این گونه سرماها و رخداد گرمای زودهنگام باشیم باید راهکارهایی پیدا کنیم که همزیستی کنیم با این وقایع به‌عنوان مثال تولید ارقام مقاوم و ... . ما در شبکه ایستگاه‌های هواشناسی باید از دماسنج‌های مطمئن استفاده کنیم.
• زمان رخداد سرما بسیار کوتاه است و ما باید بتوانیم با آن مقابله کنیم. در حال حاضر نگرانی ما از گرمای زودرس و ناهنجاری‌های آخر فروردین که بصورت تگرگ رخ می‌دهد، است.

سعید مهدی نژاد، باغدار یامچی آذربایجان شرقی:
در این منطقه همیشه سرمای بهاره را داریم، منتها برای میوه‌های سردرختی است. علت اینکه کشاورزان رو آورده‌اند به کاشت پسته همین سرمای بهاره بود؛ چون در میوه‌های سردرختی خسارت زا است. در این منطقه هیچ خسارتی برای باغات پسته گزارش نشده و درختان هنوز استارت نزده‌اند. هم اکنون درختان در مرحله تورم جوانه هستند. جبهه هوای سرد از شمال غرب وارد شده و ما در آن مدت در اینجا دمای زیر صفر را داشتیم.

بهروز زینلی، باغدار نوق رفسنجان:
متأسفانه امسال سرمازدگی رخ داده و در برخی مناطق تا ۱۰۰ درصد سرمازدگی داشتیم. ۹۹ درصد محصول دچار ریزش و سرمازدگی شده‌است. اما اکثر درختان ما خوشه‌زایی خوبی برای سال آینده کرده‌اند.

حسین رضایی، باغدار رفسنجان:
رفسنجان وضعیت خوبی ندارد و امسال از سال قبل محصول کمتری دارد، درحالی‌که سال قبل نیز محصول خوبی نداشتیم. دو روز سرما به‌صورت جبهه‌ای و دو روز بصورت تشعشعی بود. در ۶۰ درصد از سطح پسته‌کاری‌ها سرما نشست و در همین جاها محصول بود و ۹۰ درصد محصول را سرما زد.

عباس مهران، باغدار انار:
در شهرستان انار به‌دلیل اقلیم و رقم غالب آن که رقم اکبری است، روغن‌پاشی شده بود و سرمای آخر اسفند باعث ریزش جوانه‌های اکبری شد و ۹۰ درصد از محصول را از دست دادیم.

یحیی نظریان، باغدار راور:
در راور بیشترین واریته کله قوچی است و ۹۵ تا ۱۰۰ درصد از آن را سرما زده‌است؛ اما برای سال آینده دارد جوانه‌های خوبی می‌آورد.

علی رستمی زاده، باغدار راین:
درختانی که به‌دلیل روغن پاشی سبز شده بودند را ۱۰۰ درصد سرما زده‌است. اما در مورد درختان اکبری و فندقی که در منطقه هنوز سبز نشده بودند هنوز جای امیدواری است و ۲۵ تا ۳۰ درصد محصول مانده‌است. ۶۰ درصد محصول راین را سرما زده‌است، درحالی‌که امسال سال آور پسته در این منطقه بود.

مظفر محمدی، باغدار زرند کرمان:
خوشبختانه امسال سال ناآور بود. عمده رقم شهرستان زرند فندقی است و جوانه زایشی زیادی از سال قبل نداشتیم. نزدیک به ۶۰ تا ۷۰ درصد در منطقه سرمازدگی داشتیم. نهایتاً امسال ۲ هزار و ۵۰۰ تا ۳ هزار تن محصول داریم.

محمدحسین جهانگیری، باغدار سیرجان:
• شهرستان سیرجان نیز مانند: رفسنجان، زرند و کرمان شامل خسارت سرمازدگی بود. به‌طورکلی، وضعیت محصول امسال از پارسال بدتر است. مناطقی که پسته وجودداشت و می‌شد روی آنها حساب کرد را سرما زد و محصول از بین رفته‌است. جوانه‌های رویشی سال آینده را هم سرما زده‌است. در برخی باغات در وهله اول علائم سرمازدگی دیده نمی‌شد، اما بعداز چند روز خوشه‌ها شروع به ریزش کردند و هنوز زود است که بخواهیم درصد خسارت را برآورد کنیم.
• ۶۰ درصد باغات برای سال آینده خوب هستند و میزان خسارت برای سال آینده حدود ۳۰ درصد است. باید در رابطه با سرمازدگی راهکاری پیدا کنیم، چون سرمازدگی را هرساله خواهیم داشت.

حسین مهرابی، باغدار کرمان:
در کرمان رقم احمدآقایی استارت بهتری داشت و گل‌ها زودتر باز شدند. تنش در رقم احمدآقایی بیشتر بود، اما رقم فندقی نیز از تنش سرما مصون نمانده‌است.

سیدعلی وزیری، باغدار شهربابک:
ما در شهربابک در روزهای ۲۷ و ۲۸ اسفند و همچنین در ۷ تا ۱۰ فروردین سرمازدگی داشتیم و دمای منفی ۴ درجه سانتی‌گراد ثبت شد. میزان خسارت برآورد شده ۲۰ تا ۸۰ درصد می‌باشد که بیشتر ارقام احمدآقایی و کله قوچی خسارت دیدند. برخی باغداران به تعداد ۴۰۰ عدد بخاری باغی در هکتار استفاده کردند و توانستند محصولشان را حفظ کنند. برای سال آینده هم تقریباً پسته نداریم.

قاسم پورامینی، باغدار شهربابک:
باغات پسته دشت خبر ۱۰۰ درصد خسارت دیده‌اند و برای سال آینده نیز هیچ‌گونه محصولی نداریم.

حمید ثوری، باغدار بلوچستان:
در منطقه بلوچستان امسال در دشت آبخوان و پشت‌کوه هیچ گزارش خسارت سرمازدگی نداشتیم اما در منطقه کوهپایه روی ارقام احمد آقایی و اکبری خسارت سرما را در حدود ۱۰ درصد داشتیم که بسیار ناچیز است. در اوایل فصل، همزمان با تلقیح گل، معضل غبار محلی را داشتیم و بسیاری از باغداران معتقد هستند که کاهش محصول به‌دلیل همزمانی غبار محلی با گرده افشانی است. وضعیت پسته در منطقه ما به‌خصوص در ارقام فندقی بهتر از سال قبل است.

مهمترین محورهای طرح شده در نشست:

- خسارت سرمازدگی روزهای پایانی سال قبل (۲۷و ۲۸ اسفند ۱۴۰۰) و روزهای آغازین سال جاری (۷ تا ۹ فروردین ۱۴۰۱) در استان‌های یزد، فارس و کرمان قابل توجه بوده و محصول امسال و جوانه‌های سال آینده را نیز تحت تاثیر قرار داده‌است.
- در استان‌های خراسان رضوی و جنوبی محدوده سرمازدگی وسعتی نداشته و تنها در برخی مناطق مانند بیرجند و قاین خسارت سرمازدگی حادث شده و به‌طور کلی باغداران منطقه از محصول سال جاری ابراز رضایت کردند.
- استان‌های تهران، قزوین، مرکزی، قم و اصفهان گزارشی مبنی بر خسارت سرمازدگی نداشته‌اند.
- در شمال‌غرب کشور مناطق مختلف آذربایجان مانند یامچی و همچنین استان اردبیل بدلیل عقب بودن مرحله رشدی درختان پسته خسارت سرمازدگی گزارش نشد.
- در منطقه بلوچستان سرمازدگی رخ نداده‌است، اما همزمانی غبارمحلی با زمان گرده‌افشانی و تلقیح گل بر میزان محصول تاثیر گذاشته است، در کل از میزان محصول نسبت به سال قبل ابراز رضایت کردند.
- باغداران حاضر در جلسه، ضمن ابراز نگرانی از گرماهای پیش‌رو، روند رشد و میزان محصول سال جاری و سال آتی خود را نامشخص اعلام کردند.